

MẸ TÔI

1. Giới thiệu bài

GV có thể giới thiệu bài bằng nhiều cách khác nhau. Sau đây là một vài gợi ý :

Cách 1 : Kiểm tra bài cũ bằng câu hỏi : Bài học sâu sắc nhất mà em rút ra được từ bài *Cổng trường mở ra* là gì ?

Sau khi HS trả lời, GV nêu vấn đề : Trong cuộc đời của mỗi chúng ta, người mẹ có một vị trí và ý nghĩa hết sức lớn lao, thiêng liêng và cao cả. Nhưng không phải khi nào ta cũng ý thức hết được điều đó. Chỉ đến khi mắc những lỗi lầm, ta mới nhận ra tất cả. Bài văn *Mẹ tôi* sẽ cho ta một bài học như thế.

Cách 2 : GV nêu ra câu hỏi : Em đã bao giờ phạm lỗi với mẹ chưa ? Đó là lỗi như thế nào ? Sau khi phạm lỗi em đã suy nghĩ gì ?

Sau khi HS trả lời, GV nêu lại vấn đề như đã nêu ở cách 1.

2. Tiến trình tổ chức các hoạt động

Hoạt động 1. Đọc bài văn và tìm hiểu phần Chú thích, trang 11, SGK.

Bài văn này rất ngắn gọn, chủ yếu miêu tả thái độ, tình cảm và những suy nghĩ của người bố, vì thế GV cho HS đọc toàn bộ văn bản một lần trước khi phân tích, tìm hiểu. Lưu ý HS trong khi đọc cần thể hiện được những tâm tư và tình cảm buồn, khổ của người cha trước lỗi lầm của con và sự trân trọng của ông với vợ mình (mẹ của En-ri-cô) ; sửa chữa, uốn nắn những chỗ HS đọc sai, chưa chuẩn xác ; hỏi HS xem có những từ ngữ nào trong bài không hiểu. Thống kê trên bảng và hướng dẫn HS đọc kĩ phần Chú thích.

Hoạt động 2. Hướng dẫn HS tìm hiểu văn bản.

Dựa vào hệ thống câu hỏi phần Đọc – hiểu văn bản, trang 11 và 12, SGK, GV nêu vấn đề để HS tìm hiểu, trao đổi. Ví dụ :

Câu hỏi 1 : Tại sao nội dung văn bản là một bức thư người bố gửi cho con, nhưng nhan đề lại lấy tên là *Mẹ tôi* ? (Hình như giữa nội dung và nhan đề không phù hợp ?)

Gợi ý : Thứ nhất, nhan đề ấy là của chính tác giả A-mi-xi đặt cho đoạn trích. Mỗi chuyện nhỏ trong *Những tấm lòng cao cả* đều có một nhan đề do tác giả đặt.

Thứ hai, đúng là mới xem qua rất dễ nhận xét như thế. Nhưng đọc kĩ sẽ thấy, tuy bà mẹ không xuất hiện trực tiếp trong câu chuyện, nhưng đó lại là tiêu điểm mà các nhân vật và chi tiết đều hướng tới để làm sáng tỏ. Qua bức thư người bố gửi con, người đọc thấy hiện lên hình tượng một người mẹ cao cả và lớn lao. Không để người mẹ xuất hiện trực tiếp, tác giả sẽ dễ dàng mô tả cũng như bộc lộ những tình cảm và thái độ quý trọng của người bố đối với mẹ, mới có thể nói được một cách tế nhị và sâu sắc những gian khổ hi sinh mà người mẹ đã âm thầm, lặng lẽ dành cho đứa con của mình. Điểm nhìn ở đây xuất phát từ người bố. Qua cái nhìn của người bố mà thấy hình ảnh và phẩm chất của người mẹ. Điểm nhìn ấy một mặt làm tăng tính khách quan cho sự việc và đối tượng (người mẹ) được kể, mặt khác thể hiện được tình cảm và thái độ của người kể.

Câu hỏi 2 : Qua bài văn, em thấy thái độ của người bố đối với En-ri-cô như thế nào ? Dựa vào đâu mà em biết được điều đó ? Lí do gì đã khiến ông có thái độ ấy ?

Gợi ý : Câu chuyện kể lại việc En-ri-cô đã phạm lỗi "lúc cô giáo đến thăm, khi nói với mẹ, tôi có nhỡ thốt ra một lời thiếu lễ độ". Người bố đã phát hiện ra điều đó và ông hết sức buồn bã, tức giận. Thái độ đó được thể hiện rất rõ qua lời lẽ mà ông viết trong bức thư gửi En-ri-cô. GV cho HS tìm những từ ngữ, hình ảnh, lời lẽ trong bức thư thể hiện thái độ buồn bã và tức giận của người bố.

Câu hỏi 3 : Mẹ của En-ri-cô là người như thế nào ? Căn cứ vào đâu mà em có được nhận xét như thế ?

Câu hỏi này không khó, HS hoàn toàn có thể nhận xét đúng. GV cho tìm các chi tiết trong bài biểu hiện người mẹ hết lòng thương yêu con.

Câu hỏi 4 : Theo em, điều gì đã khiến En-ri-cô "xúc động vô cùng" khi đọc thư của bố ? Hãy tìm hiểu và lựa chọn các lí do mà em cho là đúng trong những lí do đã nêu ở SGK.

HS đã chuẩn bị bài ở nhà. Khi dạy, GV cho các nhóm HS thảo luận để tìm câu trả lời đúng nhất. Nên nêu nhiều lí do khác nữa, miễn là hợp lí và có sức thuyết phục người nghe. Phương án trả lời ở đây có thể lựa chọn là :

- a) Vì bố gợi lại những kỉ niệm giữa mẹ và En-ri-cô.
- c) Vì thái độ kiên quyết và nghiêm khắc của bố.
- d) Vì những lời nói rất chân tình và sâu sắc của bố.

Câu hỏi 5* : Theo em, tại sao người bố không nói trực tiếp với En-ri-cô mà lại viết thư ?

Câu hỏi này trong SGK có dấu (*), đòi hỏi HS phải suy luận nhiều. Có thể có nhiều cách trả lời khác nhau, miễn là hợp lí.

Gợi ý : Tình cảm sâu sắc thường tế nhị và kín đáo, nhiều khi không nói trực tiếp được. Hơn nữa viết thư tức là chỉ nói riêng cho người mắc lỗi biết, vừa giữ được sự kín đáo, tế nhị, vừa không làm người mắc lỗi mất lòng tự trọng. Đây chính là bài học về cách ứng xử trong gia đình, ở trường và ngoài xã hội.

Hoạt động 3. GV hướng dẫn HS luyện tập.

GV cho HS đọc và lần lượt làm bài tập 1, 2, trang 9, SGK.

Bài tập 1. Hãy chọn một đoạn trong thư của bố En-ri-cô có nội dung thể hiện ý nghĩa vô cùng lớn lao của người mẹ đối với con và học thuộc đoạn văn đó.

(Đoạn thư ấy có thể chính là đoạn đã rút ra trong phần Ghi nhớ, trang 9 và 12, SGK.)

Bài tập 2. Liên hệ với bản thân mình xem đã có lần nào lỡ gây ra một sự việc khiến bố mẹ buồn phiền. Hãy kể lại sự việc đó.

(Đó là chuyện gì ? Xảy ra vào lúc nào ? (Khi nào ?) Ở đâu ? Xảy ra như thế nào ? Bố mẹ buồn phiền ra sao ? Những suy nghĩ và tình cảm của người viết sau khi sự việc đã xảy ra.)

Cũng như bài *Cổng trường mở ra*, bài này không có câu hỏi hay bài tập nào quá khó. Có một vài nội dung cần lưu ý hướng dẫn HS trả lời, chúng tôi đã ghi luôn sau mỗi câu hỏi dưới dạng gợi ý. GV hoàn toàn có thể phát huy tính chủ động, tích cực của mình để tìm câu trả lời hay hơn, đa dạng và phong phú hơn.